

УДК 332:330:339

Смолич Д.В., к.е.н., ст. викладач

Луцький національний технічний університет

СПІВСТАВНІСТЬ ІНТЕРЕСІВ ПОТЕНЦІЙНИХ УЧАСНИКІВ ІННОВАЦІЙНОГО КЛАСТЕРА ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ, ЩО ВМОТИВОВУЮТЬ ЇХ ДО ОБ'ЄДНАННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ

У статті запропоновано та розглянуто матрицю, яка дозволяє виявити синергетичний ефект від інноваційної кластеризації та показує комплекс переваг від майбутньої співпраці для розвитку прикордонних регіонів. Виокремлено та проаналізовано основні способи зміцнення взаємодії учасників інноваційного кластера.

Ключові слова: кластер, інноваційний кластер, прикордонний регіон, транскордонне співробітництво.

Smolych D.

COMPARABILITY INTERESTS OF POTENTIAL PARTICIPANTS IN THE INNOVATION CLUSTER BORDER REGION THAT MOTIVATE THEM TO ASSOCIATION AND INTERACT

The paper proposes and considers matrix that reveals the synergistic effect of innovation clustering and shows the advantages of future cooperation for the development of border regions.

This matrix shows the presence of chains of mutual benefit between members of cluster associations that contribute to potential parties interested in contacting. Set positive expectations of each participant logically consistent with the expectations of the other party, which leads to the emergence of synergies, such as points of mutual benefit, the lack of which creates a loss of meaning in formulation of contact.

Moreover, if consider this matrix vertically, we can see a complex effect on the future benefits of cooperation for each of the potential participants, provided that other potential partners for innovation cluster formation in the border region in terms of cross-border cooperation.

Presented alignment of the interests committed guided theory and group motivation V. Ziherta L. Lanha according to which members of the group should be motivated for effective cooperation, which has a positive impact on enterprise performance. Accordingly, we can conclude that the cohesion of the cluster members and meet their interests will raise the competitiveness of the border region. At the same time,

in this this paper singled out and analyzed the main ways of strengthening cooperation participants in the innovation cluster.

Key words: cluster, cluster innovation, border region, cross-border cooperation.

Смолич Д.В.

СОПОСТАВИМОСТЬ ИНТЕРЕСОВ ПОТЕНЦИАЛЬНЫХ УЧАСТНИКОВ ИННОВАЦИОННОГО КЛАСТЕРА ПРИГРАНИЧНОГО РЕГИОНА, ЧТО МОТИВИРУЕТ ИХ К ОБЪЕДИНЕНИЮ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЮ

В статье предложена и рассмотрена матрица, которая позволяет выявить синергетический эффект от инновационной кластеризации и показывает комплекс преимуществ от будущего сотрудничества для развития приграничных регионов. Выделены и проанализированы основные способы укрепления взаимодействия участников инновационного кластера.

Ключевые слова: кластер, инновационный кластер, приграничный регион, трансграничное сотрудничество.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Важлива роль під час формування кластера відводиться системі мотивів, інструментів стимулювання, сформованих на базі індивідуальних інтересів окремих учасників кластера щодо об'єднання. Усвідомлення взаємовигідності, зацікавленості учасників у співпраці забезпечує досягнення результуючого синергетичного ефекту. Стимулювання до налагодження контактів здійснюється завдяки комплексу зовнішніх інструментів та персональних мотивів кожного з учасників, що формуються, виходячи з позитивних очікувань суб'єктів, щодо майбутньої взаємодії.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженню питання формування кластерних утворень і особливостей їх функціонування та розвитку присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених як: М.Е. Портера, М.П. Войнаренка, С.І. Соколенка, Н.А. Мікули, П.Ю. Беленького, О.М. Тищенко, І.В. Брикової, О.В. Анненкової, В.І. Чужикова та багатьох інших. Поряд з тим актуальною залишається проблематика підбору мотиваційних механізмів та

ефективності їх застосування, щодо об’єднання в інноваційний кластер, яку більшість вчених недостатньо беруть до уваги.

Цілі статті. Метою дослідження є встановлення співставності інтересів потенційних учасників інноваційного кластера прикордонного регіону, що вмотивовують їх до об’єднання в умовах транскордонного співробітництва.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В першу чергу доцільно дослідити інтереси, проблеми та інструменти стимулювання потенційних учасників інноваційного кластера, щодо майбутнього об’єднання. Результати проведеного дослідження наводимо у таблиці 1.

Таблиця 1

Інтереси, проблеми та інструменти стимулювання учасників
щодо об’єднання в кластер

Учас- ник	Інтереси	Проблеми	Інструменти стимулювання
1	2	3	4
Бізнес	1. Інноваційне оновлення діяльності 2. Збільшення прибутків, нарощення капітальної бази 3. Налагодження контактів 4. Вихід на нові ринки 5. Підвищення рентабельності	1. Значне податкове навантаження 2. Складність експортно-імпортних процедур 3. Ризикованість інноваційної діяльності 4. Низький рівень довіри	1. Зниження рівня оподаткування та звільнення від оподатків проектів, що спрямовуються на інноваційну діяльність 2. Зниження ставок ввізного мита на окремі види товарів 3. Відшкодування відсоткових ставок за кредитами 4. Удосконалення правової бази

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Наука та освіта	<ol style="list-style-type: none"> 1. Модернізація матеріально-технічної бази НДР 2. Фінансова підтримка; 3. Практичне втілення інноваційних ідей 4. Забезпечення практикою 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Застаріла матеріальна база для інноваційної діяльності 2. Нестача фінансових ресурсів 3. відтік наукових кадрів та молоді за кордон 	<ol style="list-style-type: none"> 1. придбання та оновлення устаткування для експериментів та розробок, за рахунок бюджетного фінансування 2. можливість отримати кошти від реалізації розробок замовлених бізнесом та державою 3. підвищення статусу науковців
Влада	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підвищення конкурентоспроможності економіки 2. Налагодження відносин на міжнародному рівні 3. Покращення соціально-економічного стану території 4. Отримання доходів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестача ресурсів для інноваційного перепрофілювання економіки 2. Низький імідж влади 3. Недосконале, законодавство, що стримує залучення інвестицій 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток регіональної співпраці на основі державно-приватного партнерства 2. Отримання коштів, грантів за програмами, проектами ЄС 3. Залучення іноземних інвестицій 4. Знаходження консенсусу політиками 5. Вдосконалення діючого законодавства

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Громадськість	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість здійснювати контроль та моніторинг 2. Отримання соціального ефекту для населення 3. Поліпшення екологічного стану 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Недостатність інформації 2. Недостатнє розуміння переваг кластерного утворення 3. Складний соціально-економічний стан 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення інформаційного ресурсу 2. Роз'яснювально-інформаційна робота 3. Створення нових робочих місць в межах кластеру 4. Підвищення соціального захисту населення 5. Закріплення повноважень громадськості
Ринкова інфраструктура	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення обсягів діяльності, транскордонна інтеграція 2. Інноваційне оновлення 3. Збільшення прибутків 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Застарілість наявної інфраструктури 2. Нестача ресурсів 3. Невідповідність до сучасних потреб 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення іноземних коштів для розбудови інфраструктури 2. Фінансування з державного бюджету, включення питання модернізації інфраструктури до регіональних програм 3. Супровід діяльності кластера
Іноземні партнери	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість розширення географії здійснення діяльності, кола клієнтів, завоювання нових сегментів бізнесу 2. Налагодження зв'язків 3. Підвищення ефективності використання ресурсів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низький рівень довіри для здійснення інвестування 2. Високий рівень корупції та бюрократичного тягаря 3. Нестабільність економічного та політичного курсу держави в цілому 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Приведення вітчизняного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів 2. Отримання гарантій у поверненні інвестицій 3. Прозорість та відкритість державної та регіональної влади в країні 4. Створення спільних підприємств

Окрім виокремлених інтересів, для учасників притаманним буде також інтерес ефекту синергії від участі в кластері, який виникне внаслідок колективної взаємодії.

Прискорення процесу формування інноваційних кластерів прикордонних регіонів спостерігатиметься тоді, коли така співпраця задовольнятиме інтереси усіх без виключення учасників кластерного утворення. В таблиці 2 представлено співставність аналізованих інтересів потенційних учасників інноваційного кластера прикордонного регіону щодо об'єднання.

З даної матриці бачимо наявність ланцюгів взаємовигідності між учасниками кластерного об'єднання, що зумовлюють зацікавленість потенційних сторін у налагодженні контактів. Набір позитивних очікувань кожного з учасників логічно співпадає з очікуваннями іншого учасника, що зумовлює появу синергії, а саме точок взаємовигідності, відсутність якої породжує втрату сенсу щодо формування контакту.

Крім того, якщо розглядати дану матрицю по вертикалі, то можемо побачити комплексний ефект переваг від майбутньої співпраці для кожного з потенційних учасників, що забезпечується іншими потенційними партнерами інноваційного кластерного утворення прикордонного регіону в умовах транскордонного співробітництва.

Розроблена матриця дозволяє виявити синергетичний ефект від інноваційної кластеризації та показує комплекс переваг від майбутньої співпраці для розвитку прикордонних регіонів. Представлене співставлення інтересів здійснене керуючись теорією групової мотивації В.Зігерта та Л.Ланга, згідно з якою члени групи повинні бути вмотивовані для ефективної співпраці, що позитивно впливатиме на результати діяльності підприємства.

Таблиця 2

Матриця співставності інтересів потенційних учасників інноваційного кластера

Об'єкт впливу		Потенційні учасники інноваційного кластера					
Суб'єкт впливу		Влада	Освіта та наука	Громадськість	Іноземні партнери	Інфраструктура підтримки бізнесу	Бізнес
1		2	3	4	5	6	7
Потенційні учасники інноваційного кластера	Бізнес	1. Перехід регіону на інноваційний вектор розвитку 2. Наповнення бюджетів за рахунок збільшення обсягів господарської діяльності	1. Додаткове джерело фінансування 2. Забезпечення зайнятості 3. Підвищення рейтингу ВНЗ	1. Забезпечення зайнятості для населення 2. Ріст доходів населення	1. Вихід на новий ринок 2. Обмін досвідом 3. Інвестування та розширення діяльності	1. Збільшення обсягів господарської діяльності та укладення довгострокових контрактів 2. Поштовх до інноваційного оновлення	*
	Інфраструктура підтримки бізнесу	1. Додаткові надходження до бюджетів 2. Розвинена інфраструктура регіону	1. Робочі місця для випускників та персоналу ВУЗу 2. Втілення інноваційних ідей	1. Додаткові робочі місця 2. соціальна інфраструктура	1. Полегшення доступу на ринок 2. Підтримка інноваційної діяльності	*	1. Супроводження інноваційної діяльності 2. Забезпечення новітньою інфраструктурою
	Іноземні партнери	1. Налагодження добросусідських відносин 2. Запроука іноземного інвестування, міжнародний престиж	1. Прогресивний досвід та сучасні технології 2. Благодійні вкладення в розвиток	1. Благодійництво 2. Додаткові робочі місця 3. Доступ до ринку праці	*	1. Додаткове джерело доходів (оплата послуг) 2. Міжнародна інтеграція	1. Вихід на новий ринок 2. Обмін досвідом 3. Інвестування та розширення діяльності

Продовження табл. 2

	1	2	3	4	5	6	7
	Громадськість	1. Контроль над ситуацією в регіоні 2. Поінформованість влади	1. Інформування науки результатами актуальних соціальних досліджень та виявлення проблем	*	1. Інформаційна підтримка та соціальний контроль 2. Моніторинг	1. Підтримка та контроль за розвитком 2. Поштовх для розвитку	1. Підтримка діяльності та соціальний контроль 2. Популяризація діяльності інноваційних підприємств
	Освіта та наука	1. Дослідження проблем регіону та розробка шляхів вирішення 2. Кваліфіковані спеціалісти	*	1. Інноваційні рішення та шляхи вирішення проблем	1. Інноваційні рішення та ідеї 2. Прогресивні розробки	1. Кадровий потенціал 2. Інноваційні ідеї для оновлення	Забезпечення: 1. Інноваційними ідеями 2. Висококваліфікованою робочою силою 3. Статус п-ства як інноваційного
	Влада	*	1. Державне замовлення та фінансування розробок (в т.ч. Закупівля обладнання) 2. Замовлення на кваліфіковані кадри	1. Соціальний захист 2. Додаткові повноваження при вирішенні питань в регіоні	1. Відкритий доступ до ринку 2. Гарантування стабільності, захист іноземних інвестицій	1. Нормативно-правова підтримка 2. Фінансування розбудови	1. Спрощення процедур ведення бізнесу 2. Зменшення податкового навантаження шляхом надання відповідних пільг митних, податкових

Варто зазначити, що німецькі вчені В. Зігерт і Л. Ланг виокремлюють правила управління груповою поведінкою. Ці правила не можна розглядати як якийсь універсальний засіб. Їх знання не замінює ретельної роботи з дослідження групової поведінки, оскільки і групи, і їх онтогенез, і ситуації, в яких вони знаходяться, унікальні. Тим не менш, правила вчених спрямовують напрям досліджень, демонструють деякий інструментарій, прийнятність якого в кожному конкретному випадку корисно розглянути [1].

У таблиці 3 представляємо основні поради німецьких вчених, щодо зміцнення групової взаємодії та пропонувані способи їх застосування в межах кластерного утворення.

Таблиця 3

Способи зміцнення взаємодії учасників кластера

Поради В. Зігерта та Л. Ланг щодо зміцнення групової взаємодії	Способи застосування порад для зміцнення взаємодії учасників в межах інноваційного кластера
1. Допомогти групі випробувати загальний успіх	- майстер-класи, спільні проекти; - конференції, круглі столи, зустрічі, форуми.
2. Зміцнити довіру членів групи один до одного	- коучинг-техніка розкриття потенціалів людей для підвищення їх особистої ефективності і продуктивності; - тренінги, лекції, семінари.
3. Розвивати почуття приналежності до групи, зміцнювати це почуття, проводячи спільні групові заходи, демонструючи більший потенціал	- стимулювання креативних ідей, шляхом спільних наукових досліджень; - спільні проекти; - конференції, з'їзди; - відвідування лекцій.
4. Дбати про те, щоб приналежність до групи приносила радість, відповідала мотивації до приналежності	- транскордонний обмін та стажування працівників кластера; - підтримка творчого розвитку працівників.
5. Підтримувати віру групи в реальність вирішення завдань	- тренінги, майстер-класи; - стимулювання креативу.

З представлених в таблиці 3 способів застосування порад німецьких вчених варто відмітити коучинг, який нині є одним з успішних методів досягнення поставлених завдань, в тому числі групових. Коучери допомагають впровадити будь-які нові проекти, в тому числі інноваційні, адже вони займаються з людиною, групами за особистими програмами. В кластері коучинг виступатиме каталізатором, здатним налагодити тісну взаємодію між учасниками, втілити у життя перенавчання тощо.

Висновки. З огляду на вищевикладене можемо зробити висновок, що мотивування об'єднання в інноваційний кластер обумовлено, в першу чергу, появою синергетичного ефекту в усіх учасників кластера, усвідомленням ними взаємовигідності від налагодження контактів. Розроблена матриця співставності інтересів потенційних учасників інноваційного кластера прикордонного регіону в умовах транскордонного співробітництва, базується на систематизації їх мотивів до об'єднання, що дозволяє виявити синергетичний ефект від інноваційної кластеризації та показує комплексний ефект переваг від майбутньої співпраці для розвитку прикордонних регіонів.

1. Зигерт В. Керувати без конфліктів / В. Зигерт, Л. Ланг. – М.: Економіка, 1990. – 171 с.
2. Соколенко С.І. Кластери в глобальній економіці. – К.: Логос, 2004. – 201с.
3. Модернізація України – наш стратегічний вибір : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2011. – 416с.
4. Беленький П.Ю, Мікула Н.А. Зовнішньоекономічна діяльність регіонів // Регіональна політика. Монографія. / Кол.ав. за ред. М. І. Долішного. – Львів: НАН України. ІРД, 2001. – 719с. – С.654–697.
5. Войнаренко М. Конкуренція кластерів – шлях до відродження виробництва на регіональному рівні / М. Войнаренко // Економіст. – 2000. – №1. – С. 29-33.
6. Чужиков В.І. Кластери як об'єкт державного регулювання / В. Чужиков // Вісник УАДУ. – 2001. – №4. – С. 160-167.